

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันพบว่าเกิดจากมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมารวมถึงเทคโนโลยีและโครงสร้างทางสังคมต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันมนุษย์เองก็สร้างความสกปรกและก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ป่าไม้ถูกทำลาย สัตว์ป่าลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว บางชนิดเกิดการสูญพันธุ์ นอกจากนี้แล้วปัญหาขยะและของเสียอันตรายจัดว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก และส่งผลเกี่ยวพันกลายเป็นลูกโซ่สาเหตุของปัญหาเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ความสุขสบายให้กับมนุษย์ทั้งในด้านอุปโภค บริโภค

นับตั้งแต่ปี พ.ศ 2542 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดจากชุมชนทั่วประเทศวันละ 37,879 ตัน หรือคิดรวมทั้งปี 13.83 ล้านตัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ 2541 เท่ากับมีอัตราการเพิ่มขึ้นของขยะประมาณร้อยละ 1.7 ส่วนปี พ.ศ 2543 พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั้งประเทศมีปริมาณใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา โดยอัตราเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ 1 ปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ภาณี กุสุวรรณ์, 2545) ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาทิเช่น ขยะล้นส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชนเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคและพาหะนำโรคต่างๆ และการที่ปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนี้เองยังส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการขยะของชุมชนที่ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะในแต่ละวัน แหล่งกำเนิดของขยะเหล่านี้ ได้แก่ บ้านพักอาศัย สถานบริการ สถานพยาบาล โรงงานอุตสาหกรรม และชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่มีสถานศึกษา พบว่า มีขยะเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ตามมา ขยะจำพวกพลาสติกที่ใช้แล้วซึ่งเกิดจากการบริโภคของมนุษย์ในปัจจุบันที่เกิดจากการอุปโภค บริโภคที่มีจำนวนมากจนทำให้เกิดปัญหาขยะเหล่านี้ขึ้น โดยเฉพาะขยะพลาสติกประเภทบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสเป็นขยะที่เกิดจากการสังเคราะห์ จากผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีทำให้การสลายตัวของผลิตภัณฑ์ พลาสติกใช้เวลานานมาก ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์ที่เป็นขยะจากพลาสติกที่ใช้แล้วมีแนวโน้มปริมาณเพิ่มขึ้นเนื่องจากการออกแบบ บรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบและลักษณะที่เหมาะสม

กับการบริโภคและสะดวกต่อการรับประทานและพกพาเพราะสังคม และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ง่าย ต่อการบริโภคและใช้เวลาในกิจกรรมการบริโภคให้น้อยที่สุด

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตชุมชนเมือง มีนักศึกษาจำนวนมาก และมีพฤติกรรมบริโภคอาหารและเครื่องดื่มตลอดจน บรรจุภัณฑ์เป็นพลาสติก โดยเฉพาะพลาสติกใสมากบริโภคในปริมาณมากเพราะความสะดวกและรวดเร็วพฤติกรรมของนักศึกษาบางคน เมื่อบริโภคอาหารและเครื่องดื่มหรือบรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติกใสเสร็จเรียบร้อยแล้วยังมีพฤติกรรมทิ้งบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วดังกล่าวเกลื่อนกลาด ไม่ทิ้งลงถังขยะที่จัดไว้ บางครั้งทิ้งไว้ตาม ม้านั่ง ตามห้องเรียน สวนหย่อม หรือแม้กระทั่งบริเวณหน้าวิทยาลัยในขณะที่รอรถตอนเย็น ถึงแม้ว่าทางวิทยาลัยได้จัดบริการถังขยะ ตามจุดต่างๆ รวมถึงบริเวณตึกเรียนทุกชั้นและทุกตึก อย่างทั่วถึง แต่ยังคงพบว่านักศึกษายังมีพฤติกรรมทิ้งบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มพลาสติกไว้ตามจุดต่างๆ พฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดผลกระทบต่อทางลบ เช่น มีปริมาณขยะที่จากบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นเกิดมลพิษทางทัศนียภาพจนทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อทางวิทยาลัยอีกทั้งเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับนักการภารโรงที่ต้องคอยเก็บบรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้แล้ว ที่ทิ้งเกลื่อนกลาดไม่เป็นที่และไม่ลงถังขยะตามที่จัดไว้ และบางครั้งก็มีปริมาณมากจนทำให้สิ้นออกจากถังขยะที่จัดไว้ จากพฤติกรรมทิ้งขยะและบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ใช้แล้วของ นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมเกิดจากการที่นักศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเกิดความละเลย เพิกเฉย ไม่สนใจ เพราะการทิ้งบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มประเภทพลาสติกที่ใช้แล้ว ไม่มีผลกระทบต่อตัวนักศึกษาเอง การศึกษาของกัญญา จาอ้าย (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิค A-I-C พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนให้ได้ประสิทธิภาพจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั่นเอง โดยที่ชุมชนรู้สึก รับรู้และยอมรับถึงการเป็นเจ้าของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย คิดค้นวิธีการแก้ปัญหา อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน นิภาพร พูลเกษม (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าการใช้โครงการตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารและการจัดกิจกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครูและบุคลากรทุกระดับในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดี และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และร่วมกันจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เปรมมิกา ปลาสุวรรณ (2549) ทำการศึกษาการรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อการจัดการขยะพลาสติกของประชาชนเขตตำบลน้ำแพร่ อำเภอ

ทางดง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือแม่บ้านที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลประเภท ปริมาณและการกำจัดขยะ พลาสติก และข้อมูลการรับรู้ต่อการจัดการขยะพลาสติกของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับขยะพลาสติก ข้อมูลความตระหนักและข้อมูลความคิดเห็นต่อการจัดการขยะพลาสติก ข้อมูลความตระหนักและข้อมูลความคิดเห็นต่อการจัดการขยะพลาสติกของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อการจัดการขยะพลาสติกของประชาชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ด้านปัญหาและผลกระทบของขยะพลาสติกสูงกว่าด้านการกำจัดขยะพลาสติกและด้านการป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของขยะพลาสติก (ร้อยละ 89.02, 81.77 และ 77.91 ตามลำดับ) และประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องขยะพลาสติก ความตระหนักและความคิดเห็นต่อการจัดการขยะพลาสติกอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัจจัยด้านการศึกษา การได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และจากหนังสือพิมพ์ มีผลต่อการรับรู้ต่อการจัดการขยะพลาสติกของประชาชน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับปริมาณขยะที่เกิดจากการทิ้งบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วที่เพิ่มมากขึ้นเหล่านี้ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมและการระดมสมองของนักศึกษา คณะกรรมการองค์การวิชาชีพให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยจัดการปัญหา ซึ่งเป็นตัวแทนนักศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในวิทยาลัยภายใต้ระเบียบของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เสมือนมีฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องดังกล่าว เพราะการจัดการที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นและความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยต้องการให้คณะกรรมการองค์การนักศึกษาเกิดความรู้ ความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากขยะประเภทพลาสติก การจัดการกับขยะพลาสติกตลอดจนการให้เกิดความร่วมมือในการจัดการขยะประเภทพลาสติกใสที่ใช้แล้ว ภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยจะเข้าไปมีบทบาทในการจัดการองค์ความรู้แก่นักศึกษาคณะกรรมการองค์การวิชาชีพเพื่อให้นักศึกษาเกิดแนวทางที่จะนำมาใช้จัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา คือ เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อแนวการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มีความคาดหวังต่อแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วอย่างไร

1.3.2 นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เสนอปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วอย่างไร

1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ในการศึกษาการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาบริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
2. ศึกษาความคาดหวังต่อการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้วของนักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
3. ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการจัดการบรรจุภัณฑ์พลาสติกใสที่ใช้แล้ว ของนักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษานี้ใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ เลขที่ 167 ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ คือ นักศึกษาคณะกรรมกรองค์การวิชาชีพ และนักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

บรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว หมายถึง บรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้ผ่านการใ้งานแล้ว
การจัดการบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการใ้การเก็บขนไปจนถึงการกำจัด รวมถึงรูปแบบที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่นำมาใ้เพื่อแก้ปัญหบบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว

ความคาดหวังใ้การจัดการบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว หมายถึง ความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นตลอดจนความรู้สึกใ้ทางบวกที่เกิดจากการหาวิธีการดำเนินการ กำจัด เก็บขนและการแก้ปัญหเกี่ยวกับบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้วและส่งผลใ้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพใ้ดีต่อองค์กร

ปัญหาอุปสรรคใ้การจัดการบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว หมายถึง สิ่งใ้มีผลใ้ให้การจัดการบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือใ้ใ้ไม่เกิดผลสำเร็จตามความคาดหมายหรือจุดมุ่งหมายใ้วางใ้

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มนักศึกษาใ้ประเด็นเกี่ยวกับปัญหบบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้ใ้เพิ่มมากขึ้นใ้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาใ้เป็นผู้จุดประเด็นใ้การสนทนา เพื่อชักจูงใ้กลุ่มเกิดแนวคิและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

คณะกรรมการองคการวิชาชีพ หมายถึง คณะกรรมการนักศึกษาใ้ใ้ได้รับการเลือกตั้งจากนักเรียน นักศึกษาใ้ใ้เป็นตัวแทนใ้การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษาตามระเบียบของทางวิทยาลัย มีหน้าที่กำหนดแนวทางใ้การจคกิจกรรมต่างๆ ใ้บรรลุดตามวัตถุประสงค์การดำเนินการ เผยแพร่กิจกรรมขององคการวิทยาลัยต่อสื่อมวลชน หน่วยงานหรือผู้ใ้สนใจ ตลอดจนเป็นตัวแทนของนักศึกษาใ้มีสิทธิใ้การแสดงความคิดเห็น กำหนดนโยบายวางแผนเพื่อหาแนวทางและดำเนินการจัดการบรรจุกณ์ท์พลาสติกใ้แล้ว ประกอบด้วย นายกองคการ รองนายกองคการ เลขานุการ เหรัญญิก นายทะเบียน ปฏิคม ประชาสัมพันธ์